

بسم الله الرحمن الرحيم

(Hizb-ut Tahrir Emiri Celil Âlim Ata İbn Halil Ebu Raşta Tarafından Facebook Sayfası
Takipçilerinin “Fıkhi” Sorularına Verilen Cevaplar Silsilesi)

Soru-Cevap

Zekâtla İlgili Hükümler

Lut Ebu Sunayna ve Muhammed Osman’a

Soru:

Lut Ebu Sunayna’nın Sorusu:

Faziletli Şeyhimiz, Allah’ın katından inen mübarek bir selamla selamlıyorum, Esselamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berekâtuh. Sorum, ticaret mallarındaki zekâtın nisabı hakkında olacaktır. Maliye Kitabı’nın 195. sayfasında zekâtın nisabının, 200 dirhem gümüş, yani 595 gram gümüş veya 20 dinar altın, yani 85 gram altın olduğu geçmektedir. Bugün ticaret mallarını hesaplarken hangi nisaba itimat edeceğiz. Zira altın ile gümüş fiyatının arasında büyük bir fark olduğu bilinmektedir. Nitekim bir altın dinar, yaklaşık yüzlerce gümüş dirheme denk gelmektedir. Şayet beş altın dinarı hesaplarsak gümüş nisabının bedelini geçmektedir. O halde hangi nisaba itimat edeceğiz? Allah sizi mübarek kılsın ve ilminden bizleri faydalandırsın.

Muhammed Osman’ın sorusu:

Esselamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berekâtuh. Zekât hakkında bazı sorularım olacaktır:

1- Zekâtın nisabının keyfiyeti nedir?

2- Örneğin benim 120 gram altınım var. O zaman zekât, (87.479 gram altının) fazlası için mi hesaplanır yoksa zekât tüm miktarın, yani 120 gram altın üzerinden mi olmalıdır? Altının 24 ayar, 22 ayar ve benzerlerinin olduğu yerlerde saf altının oranı nedir?

3- Evde tüm ağırlığı 170 gram olan altın bulunsa ancak sahipleri farklı olsa, örneğin yarısı annemin ve diğer yarısı da eşimin olsa, her biri nisap miktarına sahip olmuyor ancak sahiplerinin elinde olanları bir araya getirdiğimizde de nisap miktarını aşıyor, bu durumda zekât gerekir mi?

4- Mesela ben nisabın tamamlandığı yılın başladığı Hicri tarihi bilmiyorsam, zekâtı hesaplamaya nasıl ve hangi tarihten itibaren başlamalıyım?

Cevap:

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Soruların tamamı bir bölümde yer aldığı için hepsini tek bir cevapta özetleyeceğim:

1- Yirmi dinar olan zekâtın nisabı “85 gram altına” eşdeğerdir. Soruda geçtiği gibi “87.479 gram altın” değildir. Çünkü bir dinar, 4.25 gram altına eşdeğerdir. O zaman yirmi dinarla çarpıldığında “85” gram altın yapmaktadır. Gümüşün nisabı, 200 dirhem olup o da “595 gram gümüş” denk gelmektedir. Çünkü bir dirhem “2.975 gram gümüş” ağırlığındadır. O zaman iki yüz dirhemle çarpıldığında nisap “595 gram gümüş” olur... Bunun delili Ebu Ubeyd’in Emval’de, Abdullah İbn-u Amr’ın şöyle dediğini rivayet etmesidir: Allah’ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem, şöyle buyurmuştur: **لَيْسَ فِي أَقْلٍ مِنْ عَشْرِينَ مِثْقَالًا مِنَ الذَّهَبِ، وَلَا فِي أَقْلٍ مِنْ مِائَتَيْ دِرْهَمٍ صَدَقَةٌ** “Altın üzerinden yirmi miskalden azında ve gümüş üzerinden iki yüz dirhemden azında zekât yoktur.” Buhari Yahya İbn-u Umar İbn-u Ebu Hasan’dan şunu rivayet etmiştir: Ebu Said Radiyallahu Anhu’nun şöyle dediğini işitmiştir: Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: **لَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسِ أَوَاقٍ صَدَقَةٌ** “Beş ukkiyyeden azında zekât yoktur.” Dolayısıyla miktarını iki yüz dirhem olarak saydı. Çünkü her bir ukiyye, kırk dirhemdir.

2- Altın “85 gram” nisaba ve gümüş “595 gram” nisaba ulaştığında, her ikisinin de nisaba ulaşmasının üzerinden bir yıl geçmedikçe zekât gerekmez. Yani altın veya gümüşün nisaba ulaştığı günden itibaren yıl başlar. Önemli olan Hicri yıl olmasıdır. Örneğin, Muharrem ayının onuncu günü mal nisaba ulaşırsa, bu malın zekâtı, bir sonraki Hicri yılın Muharrem ayının onuncu günü verilir... Bu da Tirmizi’nin, İbn-u Ömer’den şöyle dediğini rivayet ettiği hadisten dolaydır: **مَنْ اسْتَفَادَ مَالًا فَلَا زَكَاةَ فِيهِ حَتَّى يَحُولَ عَلَيْهِ الْحَوْلُ عِنْدَ رَبِّهِ** “Kim bir mala sahip olursa, Rabbinin katında bir yıl geçmedikçe ona zekât yoktur.” Altın ve gümüş için vacip olan zekâtın

miktarı kırkta birdir. Yani gümüşün nisabı beş dirhem, yani “14.875 gram” gümüştür. Altının nisabı yarım dinar, yani “2.125 gram” altındır. Nitekim İbn-u Mace, Abdullah İbn-u Vakid’den, o da İbn-u Ömer ve Aişe’den Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem: **“Her yirmi dinardan ve bundan fazla meblağdan yarım dinar ve kırk dinardan bir dinar (zekât) alırdı.”** Yine Tirmizi, Ali’nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: Allah’ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem, şöyle buyurmuştur: **“Gümüş paralarınızın zekâtını verin. Bunun her kırk dirhemine bir dirhem vereceksiniz. Ancak yüz doksan dirheme zekât düşmez. İki yüz dirheme ulaştığı zaman beş dirhem verilecektir.”**

3- Az önce söylediğimiz gibi, nisaba ulaşır ve üzerinden de bir yıl geçerse altın ve gümüşe zekât gerekir ve zekât, sadece nisabı aşan kısım üzerinden değil tamamı üzerinden verilir. Örneğin kim “170 gram” altına sahip olur ve üzerinden de bir yıl geçerse, “170 gramın” zekâtı verilir, yani “170 gramın” kırkta biri verilir ki o da: “4.25 gram” altındır. Yani tam bir dinar olarak verilir, sadece nisabı aşan “85 gram” için verilmez. Yani sadece “2.125 gram” altın, yani yarım dinar olarak verilmez... Bu, gümüş için de geçerlidir. Dolayısıyla nisaba ulaşır üzerinden bir yıl geçmişse, toplam miktarın kırkta biri zekât olarak verilir.

4- Altında zekâtın hükmü, “24 ayar” saf altına özeldir. Aynı şekilde gümüşteki zekâtın hükmü de saf gümüşe özeldir. Dolayısıyla altın başka bir şeyle karıştırılmışsa veya gümüş başka bir şeyle karıştırılmışsa, bu (karıştırılan) ağırlıktan düşülür. Böylece karıştırılan madde düşüldükten sonra geriye kalan nisaptır. Nitekim bir kişi “18” ayar “85 gram” altına sahip olsa, nisaba sahip olmuş olmaz. Çünkü onun içindeki saf altın 85 gramdan azdır... 24’lük bir külçe altının zekâtı, aynı ağırlıktaki 18’lik bir külçe altının zekâtından farklıdır. Bu yüzden nisap hesaplanırken saf altın takdir edilir, 24’lük altının nisabı 85 gramdır ancak 18’lik altının nisabı bundan daha fazladır. Çünkü ona, dörtte bir oranında altın olmayan maddeler karıştırılmıştır. Yani 18 ayar altın, 24 ayar altının dörtte üçüne eşdeğer saf altın içermektedir. Buna göre 18 ayar altının nisabı, saf altının nisabının üçte biri kadar, yani 113.33 gramdır. Binaenaleyh 24 ayar saf altından 85 grama sahip olan bir kişi, nisaba ulaşmış olur ve üzerinden bir yılın geçmesi halinde %2.5 ağırlığında zekâtını verir. Ancak 18 ayar altından 85 grama sahip olan kişi, 113.33 grama sahip oluncaya kadar nisaba ulaşmış olmaz. Bunun da üzerinden bir yıl geçmesi halinde %2.5 ağırlığında zekâtını verir. Burada zekâta önemli olanın, saf altın olması gerektiği açıktır.

5- Zekât bireysel bir ibadettir ve Müslümanın malı nisap miktarına ulaşıncaya kadar farz değildir. Dolayısıyla bir adam 60 gram altına sahip olsa ve hanımı da 60 gram altına sahip olsa, ikisinin toplamı nisap oranını aşsa bile her ikisini de zekât gerekmez. Ancak ikisinden birinin parası nisap miktarına ulaşırsa, nisap miktarına ulaşan kişinin parası için zekât gerekir. Örneğin kocanın malı artar ve 120 gram altına sahip olursa, bu malının zekâtının verilmesi gerekir ve karısının 60 gram altın olan malı buna dahil edilmez.

6- Zekât malı nakit para veya ticari mallar ise ikisinden birinin nisabı üzerinden, yani altın veya gümüşün nisabı üzerinden değerlendirilir. Şu an günümüzde olduğu gibi iki nisap farklı olduğunda, gümüşün nisabının değeri altının nisabından çok daha az olduğu için, iki nisabın en düşük olanını, yani altının nisabının değil gümüşün nisabının takdir edilmesi gerektiğini düşünüyorum ve iki nisabın en az olanını söylüyorum. Çünkü en düşük nisaba ulaştığında bile zekât ehlinde olur. Dolayısıyla onu (en düşük nisabı) aşması için en yüksek nisabı beklemek caiz değildir. Bilakis onun, zekât ehlinde olduğu bu tarihi kaydetmesi, ardından bir yıl geçtikten sonra zekâtını ödemesi gerekir. Çünkü zekât, fakirlerin ve miskinlerin hakkıdır... **“Sadakalar (zekâtlar), fakirler ve miskinlere mahsustur.”** [Tevbe-60] **“Mallarında, belli bir hak vardır. Hem isteyen için, hem de istemekten utanan yoksul için.”** [Mearic-24-25] Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: **“Allah Teala’nın, zenginlerinden alınıp fakirlerine verilmek üzere, kendilerine zekâtı mutlak surette farz kıldığını bildir.”** [Buhari rivayet etti.] Dolayısıyla dikkate alınması gereken hak sahibinin maslahatıdır. Bundan dolayı nisabın en düşük değeri taktir edilir. Bu da gümüş nisabının takdir edilmesi anlamına gelmektedir.

7- Zekâtın hesaplanma şekline gelince; zekât nisaba ulaştığında yıl başlar. Dolayısıyla mal, H. 10 Muharrem 1437’de nisaba ulaşmışsa, zekâtın bir sonraki yıl, yani H. 10 Muharrem

1438'de verilmesi gerekir. Eğer malda bir artış olursa, ona (asıla) eklenir ve ikisinin süresi bir sayılır. Örneğin bir kişi, H. 10 Muharrem 1437'den itibaren 100 gram altına sahip olsa, sonra bu altını ticarete kullansa ve bir sonraki H. 10 Muharrem 1438 tarihine kadar 150 gram kazansa bu kişinin 250 gram altının zekâtını ödemesi gerekir. Çünkü yeni mal, daha önceki maldan kaynaklandığı için onun (öncekinin) hükmünü alır... Ancak yeni kazılan mal, H. 10 Muharrem 1437'den sonra kendisine hediye edilen veya miras bırakılan mal gibi daha önceki artıştan değilse, bu yeni malın üzerinden bir yıl geçmesi gerekir. Örneğin H. 10 Şaban 1437'de o mala sahip olsa, onun zekâtını, H. 10 Muharrem 1438'de değil H. 10 Şaban 1438'de vermesi gerekir. Çünkü her ikisinin para yılları farklıdır...

8- Zekâtın, üzerinden bir yıl geçmeden verilmesini hızlandırmak caizdir. Dolayısıyla Muharrem ayının onuncu gününde asli nisabın zekâtını vermek caizdir. Aynı şekilde hediye ve miras yoluyla gelen malın zekâtını, şaban ayının onunu beklemek yerine muharrem ayının onunda vererek hızlandırmakta caizdir. Zekâtı hızlandırmanın caiz olduğuna dair şeri deliller şunlardır:

- el-Beyhaki Süneni Kübra'da Ali'den şunu tahric etmiştir: أَنَّ الْعَبَّاسَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي تَعْجِيلِ صَدَقَتِهِ قَبْلَ أَنْ تَحِلَّ فَأَذِنَ لَهُ فِي ذَلِكَ **“Abbas Radiyallahu Anhu, Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'e üzerinden bir yıl geçmeden önce sadakasının önceden verilmesini sordu. (Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem de) ona bu konuda izin verdi.”**

- Darukutnî Süneninde, Hucr el-Adaviyye'den Ali'nin şöyle dediğini tahric etmiştir. Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem Ömer'e şöyle dedi: **“Biz, Abbas'tan senenin zekâtını ilk sene aldık.”**

Buna göre malınızın zekâtı için şu şekilde yapabilirsiniz:

- Elinizde mal nisap miktarına ulaştığında, Hicri tarihi kaydedersiniz.
- Tam bir Hicri yıldan sonra, nisap miktarına ulaşmışsa veya nisaptan fazlaysa elinizdeki malın hesabını yaparsınız.
- Elinizdeki bu malın, sadece nisaptan fazlasını değil aksine tüm malın zekâtını, yani nisap ve ona eklenenleri de ödemelisiniz.
- Sonra her yıl bu tarihte malınızı sayarsınız ve nisap veya nisaptan daha fazlası olmuşsa tamamının zekâtını verirsiniz.

9- Eğer kişi malının nisaba ulaştığı tarihi unutursa, bunu takdir etmeli ve takdirinde zekâtı hak edenlerin maslahatını gözetmelidir. Çünkü mal sahibi olmaları vasfıyla, onların mal hakkı onun hakkından daha önce gelir... Yani takdiri Muharrem ile Şaban ayı arasında olursa, yılın başlangıcını Şaban ayı değil Muharrem ayı olarak belirlemelidir. Allah'ın izniyle bu, onun dininde daha ihtiyatlı olmasını sağlar.

Kardeşiniz
Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 02 Safer 1437
M. 14/11/2015

Cevaba, hizbin emirinin aşağıdaki web sitesinden bağlanabilirsiniz:
<http://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/3659/>